

03 juli 2022

DE GELIJKENIS VAN HET ZAAD

Lukas 8, vers 4 t/m 15

Jezus kreeg steeds meer volgers. Want men had grote verwachtingen van Hem. Het boeide wat Hij zei. Het was heerlijk scherp, erg kritisch op de gevestigde orde. En Jezus beloofde nogal wat! Het Koninkrijk van God! Een nieuw Koninkrijk van Israël voor dat hevig verdeelde landje met al die meningen. Ja, een nieuwe wereldorde! Al het stoffige, maar ook al het hypocriete en dubbele uit de samenleving zal verdwijnen. Een nieuwe maatschappij, met een nieuwe regering, Jezus de Messias, God de Koning. De ongekende wonderen die Jezus deed, toonden aan dat het echt geen sprookje was wat Jezus zei... Maar nu, terwijl men graag luisterde en droomde over deze aanstaande 'oogst', begon Jezus over zaad en zaaien te vertellen: 'er zal straks al heel wat zaad dan al heel wat zaad verdwenen zijn, voordat de oogst pas echt plaats zal gaan vinden'. Hoe zit dat?

Nou, dit zag Jezus gebeuren.

De gelijkenis van het zaad was een beeld van wat Jezus zag gebeuren. Jezus verkondigde Gods Woord, Gods goede boodschap. Maar een gedeelte van de luisteraars – vooral de Farizeeërs en de Wetsgeleerden – sloten het niet in hun hart. Hun hart zal harde grond blijken te zijn. Bij hen zullen de zaaadjes aan de oppervlakte blijven liggen en verdwijnen. Jezus zag ook mensen die wel helemaal opleefden van de boodschap die Hij bracht. Zij genoten van de prachtige wonderen en de krachtige woorden, zij waren enthousiast. Maar hun enthousiasme zal spoedig temperen, als Jezus straks Zijn lijdensweg zal gaan bewandelen. Een gekruisigde Messias, dat was het niet, waarvoor ze waren gekomen. Hun enthousiasme verdorde als zaad dat geen wortel had gekregen en daardoor ook geen vocht op kon nemen. Jezus zag ook mensen die Hem aanvankelijk echt volgden, die Zijn woorden serieus namen, maar uiteindelijk zouden andere dingen voor hen toch belangrijker blijken te zijn. Hun geloofskeuze voor Jezus moest het afleggen tegen andere grote planten die op hun levensakkertje groeiden: onkruid dat nog wat sterker bleek te zijn.

Zo zal het gaan met het Koninkrijk dat Jezus al brengen. *Toen, in Jezus' tijd. En nu.* Want ook nu, in onze tijd, wordt er heel wat zaad gestrooid. De Zaaier is niet bepaald scheutig. Hij strooit royaal. De Zaaier, God, strooit de eeuwen door. De landen door. In allemaal kerkelijke gemeenten, zoals Maarssen. Via zendingsprojecten. Op pioniersplaatsen. Door Alphacursussen. Voor mensen binnen de kerk en buiten de kerk. Allemaal zaaigoed. Wat een energie, wat een mensen-

inzet en wat een geld gaat erin om! Maar veel zaad zal helaas niet helemaal opkomen, of helemaal niet opkomen, of misschien tijdelijk opkomen..., maar dat is de prachtige boodschap van de gelijkenis: *er zal een oogst aankomen!*

Raak er daarom niet van in de war als bepaalde kerken hun deuren moeten sluiten. Verlies je geloof niet, als je het ziet gebeuren dat christelijke landen soms helemaal niet meer zo christelijk zijn. Wordt er niet moedeloos van als welvaart en rijkdom als onkruid zo sterk blijken te zijn en de groei van het geloof flink in de weg zitten. Zo zal het gaan, dat had Jezus al twintig eeuwen geleden voorgezegt. Maar ondanks dat, ondanks al die treurige nieuwsberichten en dingen die je om je heen ziet wat betreft geloof en kerk, zal God zaad laten opkomen. Wees niet bang. Wees niet sceptisch. 'Honderdvoudige vrucht', zo vertelt Jezus. Want het is bijzonder goed zaad. Het zal daarom een prachtige oogst zal het worden. Het zal doorgaan. Het zal werkelijk goed

komen. Alleen moet je nu voor de verleiding vallen om allemaal oogstopbrengsten te willen zien. Want het is nu nog geen oogsttijd, het is zaaitijd. Je moet dus dichter bij de aarde blijven, met je neus bijna op de grond, maar dan zal je het zien: er komt zaad op. Er groeit wat. Echt! En dat belooft wat!

De gelijkenis van de zaaier. Een bemoediging voor de discipelen als zij straks aan het zaaiproces zullen gaan deelnemen en zich met hun

hele leven zullen inzetten voor Gods Koninkrijk. Een bemoediging voor u en mij als wij soms zoveel zaad verloren zien gaan, of zo gebrekkig zien opkomen. God gaat echt door met Zijn werk!

Maar ik denk dat de Heere Jezus ook nog iets anders met deze gelijkenis wilde zeggen. Jezus zet ons ook aan het denken: hoe staat het nu met de bodemgesteldheid van uw hart? *Is uw hart goede grond, zodanige grond waar dat zaaasje van Gods Woord kan groeien, waar vruchten kunnen opkomen?*

Aan het zaad zal het niet liggen, zo vertelt de gelijkenis. Nee, dat is prachtig. Zeg nu zelf: het zaad - Gods Woord, zo legt Jezus uit – de woorden over Jezus' liefde en Zijn redding, over de genade van God, over Gods Koninkrijk, over het laatste oordeel en dat God eindelijk recht zal brengen, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde en hoe God ons leven nu nieuw wil maken – dat is allemaal prachtig, dat is krachtig! Aan het zaad ligt het niet. Integendeel. En over de zaaitechnieken, ja daar valt wel het een en ander over op te merken – of die dominee nu zo goed preekt, of die Bijbelvertaling wel aansluit, of die podcast wel sprekend is, of dat dagboekje actueel, ach... - maar in de gelijkenis staat vooral de *bodemgesteldheid* centraal: hoe staat het met de grond, waarin het zaad terecht moet komen en moet ontkiemen? Hoe staat het met je hart? In hoeverre kunnen die prachtige woorden die God je aanzegt en je op het hart drukt in je hart landen en in je leven tot groei en bloei komen? Sta je daarvoor open, of niet?

Jezus waarschuwt op welke manieren het verkeerd kan gaan. Jezus noemt drie manieren, die wij nu langs zullen gaan. En daarna gaan wij ook kijken hoe het goed kan gaan. We zullen niet in de mineur eindigen, bij een kale akker, want dat doet de gelijkenis ook niet: uiteindelijk belooft Jezus een prachtige oogst! Maar eerst kijken naar de manieren waarop het verkeerd kan gaan.

Allereerst heeft Jezus het over zaad dat tijdens het zaaien aan de kant van de weg terecht komt en door de vogels wordt opgepikt. Om dit te begrijpen, moet je wat weten van de zaaitechnieken uit die tijd. Zaaien gebeurt tegenwoordig allemaal machinaal. De oudere gemeentesleden van ons die in de polder in de tuinbouw hebben gewerkt, deden dat vroeger wel wat anders. Toen was het allemaal handwerk. Nu, in de tijd van de Bijbel deed men het nog anders. Men strooide zaad, men strooide royaal en daarna werd het zaad in de aarde geploegd. Tussen de tijd dat men gestrooid had en dat men ging ploegen, kon er al wat zaad door de vogels worden opgepikt. En op sommige plekken kon de ploeg ook niet komen. Vandaar: zaad dat werd opgepikt door de vogels.

Voor ons misschien is het misschien nog een best lieflijk beeld – ‘vogels die zaadjes oppikken’ - maar Jezus bedoelt hier iets heel heftigs mee: dat zaad, dat door vogels wordt weggepikt, dat staat voor het alles kapotmakende werk van de duivel! Want de duivel probeert dat zaad van God bij ons weg te nemen, zodat het niet in je hart landt en ontkiemt en zijn werk gaat doen. Zodat die prachtige woorden van God, Gods boodschap voor jou, *niet* je hart bereikt. Dus bijvoorbeeld op het moment dat je in de kerk zit luisteren - je merkt er misschien niets van - maar op dat moment wordt er blijkbaar hevig om je hart gestreden! Probeert de duivel die zaadjes weg te halen, voordat het in je hart gesloten wordt. Maar ook bij het Bijbellezend-aan-tafel of dat dagboekje op je bureau..., het is niet om het even: pik ik er wat van op of niet? Doe ik er wat mee, of gaat het langs me heen? Nee, pas op: die duivel loert op je en probeert zoveel mogelijk zaadjes weg te pikken, zodat je levensgrond een kale vlakte zult blijven. Ik hoor wel eens van ouderen en van jongeren – leeftijd maakt blijkbaar niet uit – dat men nooit zelf Bijbel leest. Maar... je laat die zaadjes toch niet zomaar op de grond liggen, totdat ze een keer worden weggepikt? Aan het zaad ligt het niet. Maar zaad moet wel de bodem in, voordat er iets kan gaan groeien. Pas op die vogels..., echt!

Soms blijven die zaadjes dus aan de oppervlakte liggen. Maar dat zorgt dan ook voor een oppervlakkig geloof: je gelooft het wel, je leeft er wel naar..., maar pas op: het geloof kan dan blijkbaar ook zo weg zijn, zonder dat er iets heftigs hoeft te gebeuren hoor. Ik moet denken aan iemand die ik een tijd geleden had gesproken en die niet meer geloofde. ‘Wat is er gebeurd, dan? Hoe is het zo gekomen’, zo was mijn vraag. Ja, eigenlijk was er niets gebeurd. Het geloof, dat was er gewoon niet meer. En het werd ook niet gemist. Was dat – ik weet het niet hoor! – was dat misschien zo’n zaadje, dat aan de oppervlakte is blijven liggen?

Maar, er is ook ander zaad. Zaad dat wel door de aarde wordt opgenomen. Zaad, dat ook ontkiemt en groeit. Heel sterk misschien zelfs. Maar dit zaad heeft last van

de stenen die onder de oppervlakte kunnen liggen, zo vertelt Jezus. Die stenen in de grond zorgen ervoor dat de kleine plantjes niet goed kunnen wortelen. De wortels kunnen niet verder, kunnen niet diep genoeg, maar botsen op de rotsbodem. Met als gevolg dat de wortels heel klein blijven en heel weinig vocht opnemen. En daardoor zal het plantje, na een snelle groei, ook weer snel verdorren.

Kan je je er iets bij voorstellen wat Jezus hier bedoelt? Ik moest zelf denken aan de jeugdkerken van zo’n 20-25 jaar geleden. Het was een hype in mijn jeugd: allemaal jongeren, duizenden, die elkaar opzochten en zelf een kerk gingen vormgeven met allemaal dingen die hen aanspraken. Deze jeugdkerken groeiden als paddenstoelen uit de grond. Heartbeat in Amersfoort. Godfashion in Zwolle, met 2000 jongeren maandelijks bij elkaar. Wat een ervaring! Wat een enthousiasme! Maar in 2007 is de stekker uit het project getrokken, want er was geen animo meer voor bij de jongeren. Maar laat ik maar niet te veel over nieuwe kerkelijke hypes gaan oordelen, maar het vooral dicht bij mijzelf houden: in hoeverre is dat geloofszaadje van mij verworteld in mijn hart? Want als het geen wortels heeft, als het niet zijn wortels heeft uitgeslagen in de rest van mijn leven, dan hoeft er maar één hittegolf te komen, of een beetje storm... en van mijn geloofsplantje is niets meer over.

Is uw geloof verworteld? Dieper binnengedrongen dan alleen uw hoofd? In uw hart verworteld, in je leven, je levensstijl? Op zich hè, zie je aanvankelijk heel geen verschil tussen een plantje met veel wortels en een plantje met weinig wortels. Sterker nog: het plantje zonder veel wortels, groeit waarschijnlijk nog harder, want het groeit gelijk naar boven toe. Wanneer zie je dan het verschil? In tijden van verzoeking, zegt Jezus. Bij tegenslagen. Als het stormt in je leven. Als het heel koud wordt. Of heel benauwd. Op zulke momenten is het zo belangrijk dat plantjes voldoende wortels hebben, want anders redden ze het niet...

Ik moet terugdenken aan de coronatijd: wat was het toen belangrijk dat je geloof voldoende geworteld was, want als het ritme eruit is, als het elke-zondag-naar-de-kerk-gaan niet meer vanzelfsprekend is, dan kan je geloof zomaar verdorren, tot een zielig plantje worden, waarbij het zo lastig is om de groei er weer in te brengen. Zonder wortels, zonder dat er diepte is gezocht, verschrompelt je plantje.

Wortelen, dat is zo belangrijk. Wortelen, dat betekent: de diepte in. Geen oppervlakkig geloof, maar graven, met je hart zoeken, niet jezelf met al te makkelijke antwoorden opscheppen, voeding tot je nemen, vochtig houden, een gebedsleven onderhouden. Wortelen, dat is er werk van maken. Het geloof praktisch maken, handen en voeten geven in je leven.

Maar wortelen, dat is ook: die stenen die je in je levensbodem tegenkomt eerst opruimen. Misschien ligt er bij u of bij jou wel zo’n steen op je ziel, waardoor je geloof maar lastig wortel kan schieten. Een steen van wrok, van bitterheid. Een steen van zonden die je niet hebt beleden, die je in je leven laat bestaan. Een steen van onverwerkt verdriet. Soms moet je eerst puinruimen om je geloof wortels te geven en iets van geloofsgroei te kunnen ervaren.

Maar dan hebben wij nog een gedeelte van het zaad. Het derde waar wij voor op moeten passen. Want wat gebeurt er met dit deel van het zaad? Nu, dat zaad landt in de aarde, er komt gewas op, mooi! Maar... er komen ook andere plantjes op. Die groeien mee op. En die plantjes – ja, het gaat om onkruid en dat groeit harder. Dat zorgt ervoor dat dat zaad wat is gezaaid uiteindelijk het af moet leggen tegen deze ‘snelgroeiers’.

Wat mij trof, toen ik iets over planten in Israël las, is dat dat onkruid soms helemaal niet zo lelijk is. Het heeft soms zelfs mooie bloemen. Nu, eigenlijk hebben wij dat ook hè: als je naar een bloem van een distel kijkt, dat is prachtig. Maar ga niet een bosje distels voor je vriendin plukken, want dan houd je geen handen meer over door al die stekels. Wat is het punt dat ik wil maken? Nu, onkruid hoeft heel niet lelijk, fout, slecht te zijn. Zo ook het onkruid waar Jezus het over heeft. Hij heeft het over welvaart, rijkdom en genietingen (= dingen waar je plezier uit haalt, waar je naar verlangt, wat je op je bucketlist hebt staan). Niets mis mee! Maar ze kunnen het geloofszaadje wel behoorlijk in de weg zitten. Waarom? Omdat onkruid vaak zoveel ruimte opeist en zoveel voeding uit de bodem haalt, zodat er voor je geloofsplantje weinig meer over blijft... zodat er ook geen vruchten aan je geloofsplantje zullen gaan groeien. ... Heeft u last van onkruid dat uw geloofsplantje in de weg zit? Welvaart is niets mis mee hoor – iets om voor te danken! – maar wij kunnen zo druk zijn met allemaal dingen die wij kunnen en willen, waardoor het geloof er soms maar bekaaid van af komt. Sport, muziek, school, cursus hier, evenement daar, vakantieplannen, dagje shoppen, avondje googlen voor iets wat je in je huis nodig hebt, weekendje weg – allemaal niets mis mee! - maar dat alles bij elkaar zorgt er wel voor dat je tuintje behoorlijk vol staat, zonder dat het vrucht voor God opbrengt. Krijgt je geloof de kans om te groeien en te bloeien? Of – ja, dat is een vervelend werkje hoor! – moet je eens je tuintje gaan wieden? Toch er wat uitgooien en wat ruimte in je tuintje aanbrengen voor die plantjes die echt belangrijk zijn?

Laat de Hovenier uit het Johannesevangelie (Jezus) maar eens meekijken, als je niet weet waar je moet beginnen.

Drie manieren, waarop het mis kan gaan met die prachtige zaadjes die God in je hart wil zaaien. Doordat het zaad aan de oppervlakte blijft liggen en weggepikt wordt door duivelse vogels. Doordat het zaad vanwege de rotsbodem geen wortels krijgt en verdord. En doordat het zaad tegen het onkruid op moet boksen wat zoveel ruimte en licht beneemt. Maar, we zouden niet in mineur eindigen... Want Jezus eindigt met zaad wat *wel* opkomt. Er zal een oogst plaatsvinden, ondanks al de hindernissen! Nu, hoe kunnen wij dat zaad van Gods woord, die woorden van God, dan wel in ons leven laten groeien?

Nou, precies het tegenovergestelde van de vorige drie manieren. Heel kort:

Bij het eerste gedeelte van het zaad, was het probleem dat de aarde het zaad niet opnam. De aarde bleef voor het zaad gesloten, het was te harde grond, en de vogels konden het daardoor wegpijken. Nu, het tegenovergestelde van ‘hard’ en ‘gesloten’ is: open. Of met een ander woord ‘ontvankelijk’. Jezus heeft het over een ‘oprecht hart’ (vers 15), letterlijk staat er zoiets als een

goed hart. Een goed, een oprecht, een ontvankelijk hart... Dat vraagt wat van je. Dat vraagt van u en mij om kwetsbaar te durven zijn. Mag God in je hart meekijken en de boel op zijn kop gooien? Mag Hij je eigen overtuigingen, dat waar je je aan vasthoudt eens overboord gooien? Mag Hij de pijnlijke wonden aanraken? Durf je Hem het vertrouwen te geven, ondanks al je mogelijke twijfels en voorbehouden? Ontvankelijk. Jezelf openstellen. Een oprecht hart, zonder enige geslotenheid voor God. ‘Create in me a clean heart, o God’.

Bij het tweede gedeelte van het zaad was het probleem dat er geen worteling mogelijk was. Het plantje groeide naar boven, maar onder de oppervlakte gebeurde er niets. Geen wortels. Geen diepte. Tja, om diepte te bereiken, dat kost inspanning van ons. Veel dingen in onze samenleving zijn vooral makkelijk toegankelijk, geven direct resultaat, zijn concreet en heb je soms gelijk een goed gevoel bij (of niet). In het geloof is het soms juist graven, nog dieper gaan, je inspannen, zoeken, wachten ook. Jezus heeft het over volharden (vers 15). Volhouden. Maar een geloof dat geworteld is, dat diep in je leven is geworteld, dat kan zo krachtig zijn. En stabiel. Je waait niet met alle winden mee, je drijft niet op je gevoel wat elke dag weer anders is, maar je wordt gedragen door het geloof. Wat mooi!

En bij dat derde gedeelte van het zaad, daar zat het onkruid in de weg. Nu, daar heb ik het al over gehad: onkruid wieden. Ruimte maken in je hart en in je leven. Wat voor een vervelend klusje dat ook is.

Zie al deze dingen van de preek niet als een heleboel ‘moeten’ bij elkaar. Nee, God vraagt niet van u en jou dat je enorm gaat zwoegen op de akker, omdat er anders niets van terecht komt. Als je dat meeneemt van de preek, dan heb je er niets van begrepen. Of dan heb ik het niet goed uitgelegd. Nee, *God wil zoiets moois maken: dat jouw leven vruchtbaar is. Dat je leven zinnig is, ertoe doet! Dat er wat bij jou van binnen gebeurt, groeit, open bloeit. Vanuit je hart.*

En dat hoeft je zelf niet te maken. Nee, vertrouw maar op de kracht van het zaad dat God laat strooien. Het is echt heel goed zaad, Gods Woord is krachtig, prachtig, machtig. God zal het laten groeien in je hart, in je leven. Maar zorg jij, zorg u, ervoor dat die bodem het zaad zal opnemen. Wees ontvankelijk. Wees bereid om de diepte in te gaan. Maak een beetje ruimte door onnodige planten op te ruimen op je levensakkertje. Meer hoeft je niet te doen. Maar doe het wel serieus. En dan zal jij ook zelf tot een zaaier worden, want als koren opgroeit en vrucht draagt, ontstaat er als vanzelf ook weer nieuw zaad dat uitgestrooid kan worden. Zo wordt het zaad tot een soort zaaier.

Zo gaat de Zaaier de eeuwen door en de landen door. Hij zal voor een goede oogst zorgen. Succes verzekerd!